

Соведүүд ба ажабайдал

АЖАЛЛАХА АРГА ШАДАЛТАЙБДИ

Буряад ССР-ий Верховно Сөвөдэй үнгархан долоодо хэсэг дээр, миний ханахдаа, ш.хала асуудалдууд зүйшэн хэлсэгдэб гэсэн. Буряад ССР-ий газар дайда дээр «Газар түүхэ түүхэри тухай» РСФСР-ий Хуулинэ хэрэглэх тухай асуудал тэр тоодо оролоно гэжэ ханаа нэм.

Бодото дээрээ манай республика дотор «РСФСР-ий Газарай кодекс» бэсүүлдэгжэ эхилэн байна ха юм. Газарай реформо бэсүүлдэгжэ шадабал, эдэ хоолой программа урагшатайгаар шидэхэ аргагай болохо байна.

Манай селськэ Сөвөдэй газар дээрэ оршодог «Гигант» колхоз 400 гектар тариалангай газар, 500 гаран гектар сабшала, үшээ 260 гектар болдог дошотой газар селськэ Сөвөдэй мэдэлдэ дамжуулан үгээн юм.

Газарай реформын ёшоор, үнэхөөрөөш, газар эзэтэй болохо байна бшуу. Энээн тухай хэлсэгдэ болохоор үнхнэйд. Газар хадаа гүрэнэй, кооперативно-колхозно зөрһинөө гадна хубини зөөри байжа болохо гэдэ Россин Газарай кодекс дотор хэлэгдэнэ. Энэнь найшаалтай гэ-

шэ ааб даа. Миний адаглап харахада, газарай реформо хүдөөгэй ажаллашад урма зоригтэ бадаруулна гэжэ хэлэхээр байна. Эдэ хэлхэн үгэнүүдэ багтахын тула манай селськэ Сөвөдэй ябуулхан зарим тэдэ хүдэлмэри дээрэ тогтоб.

Түрүүшээр арадай депутадуудай районно Сөвөдэй сессин үнгаргилжэ жэлэй хабарай нэгэ үдэр болобо. Тус сессин дээрэ газар дээрэ ажаллаха дуратайшуудла газарай уча-стогуудыё таһалжа үгэхэ гэрэн шиндхэбэри абтаһан байгаа.

Селськэ Сөвөдэй арадай депутадууд имэй байдлыё зүбшэн хэлхөөн байха. Тинхээ үхэр малаа хүршэ районной холын болшээрди бэлхээхэ, тэндэ байлгахэ гэрэн шиндхэбэри абаа хэмди. Гэхэ зуура болдог дошотой газарыё тэгшлэхэ, зарим газартаһан олон жэлэй ногоо халмажаар хонидыё, гүнжидыё, шубуу худалдажа абаха арга хүн зондо олгогдон болэй.

Шэнэ-Бэрэнэй гол заводтой тухалмажаар хонидыё, гүнжидыё, шубуу худалдажа абаха арга хүн зондо олгогдон болэй. Шэнэ-Бэрэнэй гол заводтой тухалмажаар хонидыё, гүнжидыё, шубуу худалдажа абаха арга хүн зондо олгогдон болэй.

ридаг хүнүүдтэ хубаажа үгөө нэн.

Таряалангай газар элдүүрилхэ, сабшалангаа найжааруулаха хэрэгтэ «Гигант» колхоз, Шэнэ-Бэрэнэй гол завод ехэ тухалмажа хүргэһэн байна. Колхозой оньһон төхмэрникээр тарилга хөгждэжэ, Шэнэ-Бэрэнэй гол заводтой тухалмажаар хонидыё, гүнжидыё, шубуу худалдажа абаха арга хүн зондо олгогдон болэй.

Шэнэ-Бэрэнэй ажаһуугшадай үхэр мал, гахайнууд болон хонидой тоо олошоороо гээд тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Гэхэтэй хамта үхэр малаа, хони хургадаа бэлхээхэ газарын дуталдана. Шэнэ-Бэрэнэй мүнөө 600 гаран толгой үхэр, хэдэн зуун толгой хонид тоологдон. Гадна колхозой үхэр мал, дүрбэн гуртын хонид, 200 гаран толгой морид бин юм.

Залуушуул гэр байра бариха дуратай. Тэдээр газар дээрэ хүдэлжэ, өөһдөө хамнабарин ажахи байгуул-ба дуратай байһынь эдэ тоо, баримтанууд гэршэнэ. Шэнэ үйлснүүд бин боложо, барилгын хүдэлмэри жэлһээ жэлдэ үргэдэнэ. Мүнөө, барилгын материалнуудай угаа үнэтэй болошынь, ба-

Селськэ Сөвөдэй арадай депутадууд имэй байдлыё зүбшэн хэлхөөн байха. Тинхээ үхэр малаа хүршэ районной холын болшээрди бэлхээхэ, тэндэ байлгахэ гэрэн шиндхэбэри абаа хэмди.

Селськэ Сөвөдэй арадай депутадууд имэй байдлыё зүбшэн хэлхөөн байха. Тинхээ үхэр малаа хүршэ районной холын болшээрди бэлхээхэ, тэндэ байлгахэ гэрэн шиндхэбэри абаа хэмди.

Селськэ Сөвөдэй арадай депутадууд имэй байдлыё зүбшэн хэлхөөн байха. Тинхээ үхэр малаа хүршэ районной холын болшээрди бэлхээхэ, тэндэ байлгахэ гэрэн шиндхэбэри абаа хэмди.

Селськэ Сөвөдэй арадай депутадууд имэй байдлыё зүбшэн хэлхөөн байха. Тинхээ үхэр малаа хүршэ районной холын болшээрди бэлхээхэ, тэндэ байлгахэ гэрэн шиндхэбэри абаа хэмди.

рилгын хүдэлмэри үргэлжэ-лүүлэгдэжэ байна.

Селськэ Сөвөд, колхоз болон гол завод гэр байрануудыё баригшадыё материална ба моральна талаар дэмжэхэ гэжэ оролоно. Барилгын материал шэрэхэ болоходоно, транспорттар тураллабди. Селськэ Сөвөдэй газар дээрэ нэгэ барилгын кооператив бин юм. Тэгэ кооперативын илгарамын хүсөөр барилгын материалнууд хэрэгсэгдэнэ. Шэнэ-Бэрэнэй бүхидөө 8-10 участогууд бин юм. Тинхээшын үнгаргилжэ жэл хүн зон харааб-ба тариха үшөө 600 гаран участок абһан байна.

Манай тоскондо олон да-байтай гэрүүд олон юм. Ушар тинхээшэ толгэ ажа-һуушадтай үхэр мал бариха, ошц ургуулаха, хуртааб-ба тариха арга олмохо тухай бодомжолонди. Олон да-байтай гэрэ ажаһуушад га-хай хайхан гэжэ бариха, адуулаха болоно? Видэ тур-шалга үнгаргилжэ зорилготой-гоор гахайн байрануудыё т-хөөрхэ хоёр ондоо участок үгсөөди. Тэрэ участок дээр-нь гахайн байрануудыё

И. ТЮТРИН. Загарай районий Шэнэ-Бэрэнэй селськэ Сөвөдэй түрүүлгшэ.

МУРЫСӨӨН ХЭРЭГТЭЙ

Урдань манай «хэлэн» дээр байһан «социализм» гэжэ үгэ мүнөө хойшоо гаража, мартагдажа байна хаа. Энэһэнээ гараһан «социализм» гэрэн үгшынэ байл хэлэгдэ-хээс болжо байна. Совет сагаай байгуулагдһан үдэр-һөө өмнөх, манай аралуд эсциализмын түүло төмс-һэн, һүүлдэй жэлүүдтэ хү-жэнги социализм тогтосо-байгаа бэлбид. Хаа, хаана-гүй, арадай ажалын бүхэ налбарнуудта социализм мур-ысооп өмхидхэгдэдэг, ажал-шад мурьсыдэг байһа гэ-шэ.

Совет засагай түрүүшн жэлүүдтэ юумэнай хомер, ажабайдалай хүшэр хүндэ байгашыё наань, хамтын ажал өмхидхэжэ байһан зон хоорондоо ямагаар мурьсы-дэг байһан гэшэ нэм. Ямар эдэбхи, үүсхэл дэлгэрлэг байгаа? Һүүлдэй жэлүүдтэ социализм мурьсыөөнэй удха һуларһан ааб даа. Шалтага-һанынь гэхэдэ, тэрэндэ анха-рал хандуулагдаха болон-байһан байна. Дунгуудынь хай-на хэрэгээр согсолдог, ур-машуулагшынэ зонинэ эдэ-бхижүүдэдэггүй болоһон бай-на.

Гэбшынэ ажалла коллективүүдэй хоорондоо ажалай мурьсыөөн өмхидхэгдэдэг бай-гаа. Дунгуудынь нара, квар-тал бүхэндэ гаргагдадаг, илагшад мүнгөн шангаар ур-машуулагдадаг байгаа нэн. Харин мүнөө болоходо, энэ мурьсыөөн хаягдаба хаш... Илангаяа хүдөө ажахыда энээн тухай хэлсэхээс боли-бо. Жэһээхэдэ манай Му-хар-Шэбэрэй райондо түрүү-шын хүтэлбэрлэнгшэдэй хэ-лэһэнэй ёшоор 1992 ондо хү-дөөгэй ажаллашад дунда мур-ысооп өмхидхэгдэхээс боли-бо. Ингээд, хүдөө ажахин продуктуудыё үйлдэбэрлэ-жэ байһан зон бээ харалдэ һууха баатар болобо. Тэрэ хүршынгөө, бусад звыно, бригадануудай, районийнгоо ондоо колхоз, совхозуудай гэр зоргоор ажаллажа бай-һын мэдэхэ аргагүй боло-хонь. Өөрынгөө ажал буса-дайхитай асуулашынь шала-һаа болжо ха юм. Ингээд байхыда тэрэ ягаад өөр-ингөө ажал сэгнэхэ ёшотой бо-лоһоб?

Сэхынэ хэлэхэдэ, мүнөө хүндэ сар өрмөхэй гэшэ ааб даа. Зонин урмашуулаха зөө-ри, мунгэ танган колхоз, совхозуудта дуталдана. Ур-дань социализм мурьсыөөндэ илагшадта эд бараа үгэдэг болоһон үшынэ байгаа. Тэдэ эдэнинэ мүнөө хаага олохо, бэдэрхэ. Үнэн дээрэ соци-ализм мурьсыөөн хадаа үйлд-бэринэ хүжөөхэ, зонин ур-машуулаха найдамтай олол арга байгаа. Өөрынгөө орол-доо эхэн ажалай түлөө болг абахаха хэн арасааб. Тингээшынэ хүн бүхэн сэхэ хэлэшыггүй һаа, дотороо илагшыё хүсэхэ бодолтой

Гэбшынэ ажалла коллективүүдэй хоорондоо ажалай мурьсыөөн өмхидхэгдэдэг бай-гаа. Дунгуудынь нара, квар-тал бүхэндэ гаргагдадаг, илагшад мүнгөн шангаар ур-машуулагдадаг байгаа нэн. Харин мүнөө болоходо, энэ мурьсыөөн хаягдаба хаш... Илангаяа хүдөө ажахыда энээн тухай хэлсэхээс боли-бо. Жэһээхэдэ манай Му-хар-Шэбэрэй райондо түрүү-шын хүтэлбэрлэнгшэдэй хэ-лэһэнэй ёшоор 1992 ондо хү-дөөгэй ажаллашад дунда мур-ысооп өмхидхэгдэхээс боли-бо. Ингээд, хүдөө ажахин продуктуудыё үйлдэбэрлэ-жэ байһан зон бээ харалдэ һууха баатар болобо. Тэрэ хүршынгөө, бусад звыно, бригадануудай, районийнгоо ондоо колхоз, совхозуудай гэр зоргоор ажаллажа бай-һын мэдэхэ аргагүй боло-хонь. Өөрынгөө ажал буса-дайхитай асуулашынь шала-һаа болжо ха юм. Ингээд байхыда тэрэ ягаад өөр-ингөө ажал сэгнэхэ ёшотой бо-лоһоб?

Сэхынэ хэлэхэдэ, мүнөө хүндэ сар өрмөхэй гэшэ ааб даа. Зонин урмашуулаха зөө-ри, мунгэ танган колхоз, совхозуудта дуталдана. Ур-дань социализм мурьсыөөндэ илагшадта эд бараа үгэдэг болоһон үшынэ байгаа. Тэдэ эдэнинэ мүнөө хаага олохо, бэдэрхэ. Үнэн дээрэ соци-ализм мурьсыөөн хадаа үйлд-бэринэ хүжөөхэ, зонин ур-машуулаха найдамтай олол арга байгаа. Өөрынгөө орол-доо эхэн ажалай түлөө болг абахаха хэн арасааб. Тингээшынэ хүн бүхэн сэхэ хэлэшыггүй һаа, дотороо илагшыё хүсэхэ бодолтой

Сэхынэ хэлэхэдэ, мүнөө хүндэ сар өрмөхэй гэшэ ааб даа. Зонин урмашуулаха зөө-ри, мунгэ танган колхоз, совхозуудта дуталдана. Ур-дань социализм мурьсыөөндэ илагшадта эд бараа үгэдэг болоһон үшынэ байгаа. Тэдэ эдэнинэ мүнөө хаага олохо, бэдэрхэ. Үнэн дээрэ соци-ализм мурьсыөөн хадаа үйлд-бэринэ хүжөөхэ, зонин ур-машуулаха найдамтай олол арга байгаа. Өөрынгөө орол-доо эхэн ажалай түлөө болг абахаха хэн арасааб. Тингээшынэ хүн бүхэн сэхэ хэлэшыггүй һаа, дотороо илагшыё хүсэхэ бодолтой

Сэхынэ хэлэхэдэ, мүнөө хүндэ сар өрмөхэй гэшэ ааб даа. Зонин урмашуулаха зөө-ри, мунгэ танган колхоз, совхозуудта дуталдана. Ур-дань социализм мурьсыөөндэ илагшадта эд бараа үгэдэг болоһон үшынэ байгаа. Тэдэ эдэнинэ мүнөө хаага олохо, бэдэрхэ. Үнэн дээрэ соци-ализм мурьсыөөн хадаа үйлд-бэринэ хүжөөхэ, зонин ур-машуулаха найдамтай олол арга байгаа. Өөрынгөө орол-доо эхэн ажалай түлөө болг абахаха хэн арасааб. Тингээшынэ хүн бүхэн сэхэ хэлэшыггүй һаа, дотороо илагшыё хүсэхэ бодолтой

Сэхынэ хэлэхэдэ, мүнөө хүндэ сар өрмөхэй гэшэ ааб даа. Зонин урмашуулаха зөө-ри, мунгэ танган колхоз, совхозуудта дуталдана. Ур-дань социализм мурьсыөөндэ илагшадта эд бараа үгэдэг болоһон үшынэ байгаа. Тэдэ эдэнинэ мүнөө хаага олохо, бэдэрхэ. Үнэн дээрэ соци-ализм мурьсыөөн хадаа үйлд-бэринэ хүжөөхэ, зонин ур-машуулаха найдамтай олол арга байгаа. Өөрынгөө орол-доо эхэн ажалай түлөө болг абахаха хэн арасааб. Тингээшынэ хүн бүхэн сэхэ хэлэшыггүй һаа, дотороо илагшыё хүсэхэ бодолтой

Сэхынэ хэлэхэдэ, мүнөө хүндэ сар өрмөхэй гэшэ ааб даа. Зонин урмашуулаха зөө-ри, мунгэ танган колхоз, совхозуудта дуталдана. Ур-дань социализм мурьсыөөндэ илагшадта эд бараа үгэдэг болоһон үшынэ байгаа. Тэдэ эдэнинэ мүнөө хаага олохо, бэдэрхэ. Үнэн дээрэ соци-ализм мурьсыөөн хадаа үйлд-бэринэ хүжөөхэ, зонин ур-машуулаха найдамтай олол арга байгаа. Өөрынгөө орол-доо эхэн ажалай түлөө болг абахаха хэн арасааб. Тингээшынэ хүн бүхэн сэхэ хэлэшыггүй һаа, дотороо илагшыё хүсэхэ бодолтой

Сэхынэ хэлэхэдэ, мүнөө хүндэ сар өрмөхэй гэшэ ааб даа. Зонин урмашуулаха зөө-ри, мунгэ танган колхоз, совхозуудта дуталдана. Ур-дань социализм мурьсыөөндэ илагшадта эд бараа үгэдэг болоһон үшынэ байгаа. Тэдэ эдэнинэ мүнөө хаага олохо, бэдэрхэ. Үнэн дээрэ соци-ализм мурьсыөөн хадаа үйлд-бэринэ хүжөөхэ, зонин ур-машуулаха найдамтай олол арга байгаа. Өөрынгөө орол-доо эхэн ажалай түлөө болг абахаха хэн арасааб. Тингээшынэ хүн бүхэн сэхэ хэлэшыггүй һаа, дотороо илагшыё хүсэхэ бодолтой

Сэхынэ хэлэхэдэ, мүнөө хүндэ сар өрмөхэй гэшэ ааб даа. Зонин урмашуулаха зөө-ри, мунгэ танган колхоз, совхозуудта дуталдана. Ур-дань социализм мурьсыөөндэ илагшадта эд бараа үгэдэг болоһон үшынэ байгаа. Тэдэ эдэнинэ мүнөө хаага олохо, бэдэрхэ. Үнэн дээрэ соци-ализм мурьсыөөн хадаа үйлд-бэринэ хүжөөхэ, зонин ур-машуулаха найдамтай олол арга байгаа. Өөрынгөө орол-доо эхэн ажалай түлөө болг абахаха хэн арасааб. Тингээшынэ хүн бүхэн сэхэ хэлэшыггүй һаа, дотороо илагшыё хүсэхэ бодолтой

Сэхынэ хэлэхэдэ, мүнөө хүндэ сар өрмөхэй гэшэ ааб даа. Зонин урмашуулаха зөө-ри, мунгэ танган колхоз, совхозуудта дуталдана. Ур-дань социализм мурьсыөөндэ илагшадта эд бараа үгэдэг болоһон үшынэ байгаа. Тэдэ эдэнинэ мүнөө хаага олохо, бэдэрхэ. Үнэн дээрэ соци-ализм мурьсыөөн хадаа үйлд-бэринэ хүжөөхэ, зонин ур-машуулаха найдамтай олол арга байгаа. Өөрынгөө орол-доо эхэн ажалай түлөө болг абахаха хэн арасааб. Тингээшынэ хүн бүхэн сэхэ хэлэшыггүй һаа, дотороо илагшыё хүсэхэ бодолтой

Сэхынэ хэлэхэдэ, мүнөө хүндэ сар өрмөхэй гэшэ ааб даа. Зонин урмашуулаха зөө-ри, мунгэ танган колхоз, совхозуудта дуталдана. Ур-дань социализм мурьсыөөндэ илагшадта эд бараа үгэдэг болоһон үшынэ байгаа. Тэдэ эдэнинэ мүнөө хаага олохо, бэдэрхэ. Үнэн дээрэ соци-ализм мурьсыөөн хадаа үйлд-бэринэ хүжөөхэ, зонин ур-машуулаха найдамтай олол арга байгаа. Өөрынгөө орол-доо эхэн ажалай түлөө болг абахаха хэн арасааб. Тингээшынэ хүн бүхэн сэхэ хэлэшыггүй һаа, дотороо илагшыё хүсэхэ бодолтой

«Буряад үнэндэ» төлилогдон бэшгэй мүрөөр

Б. Н. ЕЛЬЦИНЭЙ ПОЛИТИКА ЗҮБ! ШЭНЭ РЕФОРМО АБАРХА!

1991 оной декабрийн 26-да «Буряад үнэндэ» төлилогдон «Харша хэрэг бэш гүэ» гэрэн минин тэмдэглэдэ Э. Бальжинимеев «ахалдан» байна. «Шэнэ реформо абарха гэнэ гүтэ» гэрэн статья-харуу 1992 оной январийн 16-да энэ газе-тэ соо тэрэ үгөө. Олон асуу-далаар авторай арасалдан, маргаһан янзатай хадань хар-иусахам.

Та ингэжэ бэшэнэт: «1985 оной апрель нара хүртээр совет общество КПСС-эй удари-далга (хайнаар ударидаа гү, муугаар гү — энэ ондоо асуу-дал) доро абаа. Тэрэнэй хой-шонхи КПСС-эй Генсек байһан .М. С. Горбачевий хүтэлбэринэ ударидалга бэш, харин ур-балта гэжэ сэгнэхэ ёшотой бо-логдон».

Ямар урбалта тухай хэлэнэт? М. С. Горбачев шэнэдхэн ху-билгалга ажилжэ, арад зондоо эрхэ сүлөө олгоб, юмэ ноу-сагүйгөөр хэлэе, бэшэе, захи-ралта-зонхиллоло үгы хэжэ, арад зонтобо сэхэ хөөрлэдэ-жэ, ажал хэрэгтэ ябуулаа гэ-жэ юм. Захаджа, зандаржа хүрешан ноёд-коммунист-нууд энээнэйнь зүбшөөнгүй гэхэ гү, али хүнтэй үгээс ойл-голсожо шадахагүй дээрхээ, зонин хүтэлжэ шадангүйгөөр экономико муудуулаа. Мүнөө-шынэ тэдэй ноёднэй дээдын ту-шаал эзэлһэн зандаа бэш гү? Гансал гурдань коммунист бай-һанэ гэрэн ирээтэй болоо.

Саашань хэлэхэдэ, хаанай үедэ түрэн зон «социализм, коммунизм» байгуулхын түүло үнэн сардэ, ехэнжын минн-тээр оролодо. Аижэ, хүрдэжэ, зенуулжа, хараалгажа, түрмэ ямаа, концлагерлар туджаа ялажа бодоһон экономиконь байла. Шэнэ коммунист хүмүү-жэлтэй зон олошоор, сонин-хын бурхан шажандашыё, шүд-хэр боохолдойшыё этгэхээ болбо. Нүгөө зариман ажа-байдалай замыё оложо ша-дангүй, алкологий, наркоман болоо. Гүрбэдэхиинь, залуу зайгуулууд болоһон, шадабал, гүрэнэй түүлалжэ, тэдхэмжээр лэ ажаһууха эрилтэ бодолтой-гоор хүмүүжэһэн байна. Зарим-хын хүмүүдтэ тэдхээхэдэ, гүр-энөөл гуяраншалжа ябадаг, мүн хүмүүдтэ нарийлалтын газарта оролдо тэрэлдэг, под-везд соо хаядаг болошоо бэш гү? Гүрэн хэвнэгдэ эрэн-дэ мунгэ оложо үгэдэг бай-гааб? Зонноо, хамгэгүй хүмүү-дэ малог абажа гэхээшлэн эдэнинэ тэдхээдэг байгаа.

Тинхээлээр тэдхэмжэ абадаг зоннай юрын ажаллашад хү-зүүн дээртэ хүлбэрлэдэг бо-лоно бэш ааб!

М. С. Горбачев эб найрам-далай түлөө оролодо, хүй-тэй даёе болуулаа. Үлгөө-мүнөө капиталистнууд, империа-листнууд манда дайгаар оро-хон гэжэ КПСС ард зондоо айлгадаг, һурдуудат бэлэй. Зарим зон мунгэнай хосор-хон, дайн болохон гэжэ һу-да «нервэтай» тула аркида ородогыё байгаа. Тинхэ хэдэн миллилард хүртээгдэ ядерна буу эбсэг бүтээгдэ, мүнөө хубаажэ аждаа, заримынь үгы хэжэ байна. Эзнэйнай баһал зоной зөөри ха юм даа. Ка-питалистнууд дайгаар орохон гэрэн худал үгэнүүдын мүнөө элрээдэ байһан.

Коммунист ударидалын үедэ юмээн бүхэнинэ нэгэн дуугаар гараа үргэжэ баталдаг хэмди, үнэхын, худалшыё байг — ха-маггүй. Депутатуудыё һунга-хадаа, мун лэ дээрхээ бууһан зөөбэри дүүргэдэг бэш аал-дид Коммунист парти үган муртай, шүһан харгытай бай-һан гэшэ. Граждан дайн боло-жо, Россие тэмээжэ байһан шадалтай зонноо дууһынь хо-дажа, үлэхэн зарим зон тура-жашы үлэхэн байгаа. 1937 он-до хардалга, гүрдлэг хэжэ, ухаатай сээн зонинэ булч-ынэ хада. Түбэй телевиденээр 1990 ондо философин эрдэм-эй доктор Г. Куинцин үгэ хэ-

лэхэдэ, Коммунист партиин үгы һаа, 1917, 1937, 1941 онууд-та имэ муухай үйлэ хэрэгүүд байхагүй хэн гэжэ хэлэ хэн. КПСС-эй үшөө нэгэ өх ал-дуу гэхэдэ, хүдөө ажахиё хү-жөөхэ тушаа анхарал хандуу-лаагүй байна. Мелшад үдэр, һүнигүи мал адуулаад, тон заахан салин хүлһэ абадаг, һуудал байдалын хүйтэн, тү-лэз залһаар муугаар ханга-данхай бэлэй. Тинхээтэ за-луушуул город руу тэгүүлдэг байгаа. Хүдөөдэ хүдэлхэ зон тон үсөөн нэн. Салингай бага хадань зариманай хүдэлхөө өрсөхадань, тунаядец болохо-шын гэжэ һэргылэн айлгаад, милициян хүсөөр абажажа мел-да хүдэлгэдэг сэгшэ байгаа. Тэрэ хүн мал хайнаар адуулаа гэхэ гүтэ Имэл байгаал даа, танай «коммунист-социализм партиин ажал ябуулга...»

Коммунист партида арадай дургай болоһон тухай гэр-шэлгэ Россин Президентын һунгалтын үедэ тодоор элр-һэн байна. Урдань хээээдэшыё арад зон Президентээс һунга-гэжэ Россин түүхэдэ байгаа-гүй юм. Б. Н. Ельцин һунгал-тын урда тээшыё сэхэ хэлэ-бэш хэн гү? Өөрынгөө хараа бодошоор Россие хүтэлхэб гэжэ? Б. Ельциндэ коммунист-нуудай дургай, һунгалтын үедэ дуугаа үгөөгүйшыё наань, хэ-дэн арбаад миллион Россин юрын зон дуугаа үгөөл. Энээн тухай Э. Бальжинимеев, Та юун гэхэ байһат? «500 үдэр» гэрэн экономика програ-мыё Б. Ельцин дээрэ хаяжа на-наатай гүтэ? Эзнэйнай академи-гүүд Шаталин, Явлинский мэт-тын дуралдан программа ха юм. «500 үдэр» гэрэн э-кономическа програмыё Б. Ель-цин Москвай киногой бай-шанда үгэ хэлэхэдэ, ехээр шүмжээлэ бэлэй.

Та ингэжэ бэшэнэт: «Б. Ель-циной шэнэ реформо, үнэн сэхынэ хэлэхэ болоо һаа, хүн зонинэ үлэн хоһон бай-далда асарһан реформо юм-мэллэ Эд бараанай, эдөө хо-лол үгы байхада, үнэ сэн нэ-мээгүдөөс олоо хайһан гэ-хэб! Мүнөө сагай гол асуудал гэхэдэ, хүдөө ажахиё хүжөө-хэ, үмсэлжэ, эдээртэ урһал-жа, туһалха хэрэгтэй. Тинхээлэ 5—10 жэлһээ эдихэ юмээн эл-бэгжэжэ. Сүлөө сэн хүдөөгөөр-хиндэ туһатай һайн болоо. Юуб гэбэл, үдэр, һүнигүи мал хара-вал, таржа, хуртаабха, таржа, капуста, бусад ургамал тари-жа, хуряахадань хайшаа юм! Мүнөө сага ондоо эдэнинэ хэн, юугээр тэмээжэб? Эдээр-тэ энэл ганса арга бин. П. Г. Бунич гэжэ эрдэмтэ-экономист «элхүү» хадаа ажалгүй ябана гэжэ зүб бэшэнэ. Манай газар дайда айкабар ехэ, эндэ хү-дэлхэл хэрэгтэй. Хитад, солго-нос (корей) зон манда эрхэжэ барилга хэнэ, оговор тарина. Тинхээдэн манайхин «ажал үгыбди, тэдхэмжэ үгэгтэй гэжэ байха. Энэ юун гэшэб, Эрдэнэ Цырендоржиевич! Япондо хара шулуун хабсагай дээрэ хүнзөөр шорой мүрэ норган-даа тээжэ зоодог, ургамал таридаг, Хитада завалганга, үлэз дээрэ сгосод теридат гэжэ дуулаһан байһаб. Тинхээ-дэн манайхин хэды ехэ га-зартай аад, ажалгүйбди, үлэн хоһонди гэлдэхэнэ һонин бэ-ш гү?

Буряад зондо үхибүүдтэ үргүүлдэ жаргаха гэрэн үгэ бин. Мүнөө сага зарим зон үхибүүдтэ муугаар хүмүүжүүл-жэ, абаруулаха байха өөһ-дөө тэдэнэ үхээрөө тэмээдэг болонхой. Энэ баһал комму-нист хүмүүжүүлхын хойшоһон лэ. 10—12 процент зон бая-жаша гэжэ Та бэшэнэт. Эдн-шынэ зон баяжа һаа, зондоо туһатай байха. Эдээр эдөө хоолой продуктуудыё дараад байхагүй ха юм. Дараад бай-балы, муудашаха. Видэ өөһ-дөө өөһдөгөө тэмээжэ һура-ха ёшотойбди. Мүн үхибүүдтэ үгбэдэ, хүжээдэ тэмээжэ гэр-шынэ манай нэгин үялга. Байта-ба пенс үгы болохо гэжэ ханаһаб. 10—20 жэлһээ. Эр-тээһинэ мунгэ нөөсөлхэ болон-байна. Дунгуудынь бүри 1991 оной октябрийн 1-дэ согсо-лодохо байһан аад, хэдэн ушараар сэнэ жэлэй гари-таршэ республикын һүлдэ тэмдэгүүдэ шалгэдоггүй бай-гаа. Тээсгэн Верховно Сө-вөдэй Президиумлэ һүлдэ тэмдэгүүдыё шэлэжэ батал-жа юрын ээлжээтэ зүблөөн болоо.

Конкурсно оролоһон хамагай һайн тугуудыё ерэг-шэ сессин үмэнэ депутатуудай анхаралда таһиха хэ-дэрэгтэй. Мүнөө бидэ Россин бурдлэдэ оронобди. СССР орон нацаржа, гэбшынэ ма-рийн гүрэнэй эмхи зургаанууд дээрэ СССР-эй Улаан туг дээртэ Россин туг үл-гэхэ хэрэгтэй гэжэ толоһон. — гэжэ Хальмагай ССР-эй Верховно Сөвөдэй Түрүүлг-

Буряад зондо үхибүүдтэ үргүүлдэ жаргаха гэрэн үгэ бин. Мүнөө сага зарим зон үхибүүдтэ муугаар хүмүүжүүл-жэ, абаруулаха байха өөһ-дөө тэдэнэ үхээрөө тэмээдэг болонхой. Энэ баһал комму-нист хүмүүжүүлхын хойшоһон лэ. 10—12 процент зон бая-жаша гэжэ Та бэшэнэт. Эдн-шынэ зон баяжа һаа, зондоо туһатай байха. Эдээр эдөө хоолой продуктуудыё дараад байхагүй ха юм. Дараад бай-балы, муудашаха. Видэ өөһ-дөө өөһдөгөө тэмээжэ һура-ха ёшотойбди. Мүн үхибүүдтэ үгбэдэ, хүжээдэ тэмээжэ гэр-шынэ манай нэгин үялга. Байта-ба пенс үгы болохо гэжэ ханаһаб. 10—20 жэлһээ. Эр-тээһинэ мунгэ нөөсөлхэ болон-байна. Дунгуудынь бүри 1991 оной октябрийн 1-дэ согсо-лодохо байһан аад, хэдэн ушараар сэнэ жэлэй гари-таршэ республикын һүлдэ тэмдэгүүдэ шалгэдоггүй бай-гаа. Тээсгэн Верховно Сө-вөдэй Президиумлэ һүлдэ тэмдэгүүдыё шэлэжэ батал-жа юрын ээлжээтэ зүблөөн болоо.

Конкурсно оролоһон хамагай һайн тугуудыё ерэг-шэ сессин үмэнэ депутатуудай анхаралда таһиха хэ-дэрэгтэй. Мүнөө бидэ Россин бурдлэдэ оронобди. СССР орон нацаржа, гэбшынэ ма-рийн гүрэнэй эмхи зургаанууд дээрэ СССР-эй Улаан туг дээртэ Россин туг үл-гэхэ хэрэгтэй гэжэ толоһон. — гэжэ Хальмагай ССР-эй Верховно Сөвөдэй Түрүүлг-

Конкурсно оролоһон хамагай һайн тугуудыё ерэг-шэ сессин үмэнэ депутатуудай анхаралда таһиха хэ-дэрэгтэй. Мүнөө бидэ Россин бурдлэдэ оронобди. СССР орон нацаржа, гэбшынэ ма-рийн гүрэнэй эмхи зургаанууд дээрэ СССР-эй Улаан туг дээртэ Россин туг үл-г

Хангалга ямар бэ?

ГҮХЭСҮҮ Б. ИДАЛ ЕРЭНХЭЙ

Түүрий харилсаам... үүнийг үндэслэн... үүнийг үндэслэн... үүнийг үндэслэн...

предприятинуудта... үүнийг үндэслэн... үүнийг үндэслэн... үүнийг үндэслэн...

ДОМОГТО ОРОЙОН ТҮРХЭЛ

I. ХОРИН ДУУНИЙ ЭГЭЭЛ БАЙН ТАЙШАА... Хорин арбан нэгэн эсэгнэрий дүүмийн 1729 онноо 1903 он хүртэл 174 жил соо арбан дурбан тайшаанар удаа дараалан толгойлогч байгаа.

Түрэл нутагаймнай түүхэхээ... хүмүүжүүлдэг гэжэ хургаал үргэстэй нотогта гэжэ баяжэхан, адугаарыше суурьхан, үхэр, хоёрорше алдаршан баяшуул олон хэм. Бэсын бэрхээр хара ажалараа, нотагай үргэмжөөр бэрхые дабажа, угайнгаа ажалай дуршл арбадан дабажа, ажабайдалайнгаа урда оржо ябадаг түрхэлхид Онгибарин хүйсстэй дуртайгаар утажа, эрдэм ном шударгай хуржа эхилээ. Соной хубисхалэй бүхы үхэмжээ абуулгаа сэдхэхээр багсан халуунар ургаа. Хордогаран оноор Хорин ШИМД-д Түрхэлэй олон бэрхэ түбүүд хургаа бэлэй.

сэбэрлэгдэнхэй, хоохон дайда нэмжин харагдажа ургаа хэм. Ганса нэгэ аялай бүдүүн шэн, нэрэн саргын үлөөд нуунын хэрэхэдэ жэгтэй байжа, көвэрлэдөнэй хабагша гаргадаг хэм. Нонойн хужар, нонойн тохой, дабаанай шулуу, ангуудай хэж хужарнуудые хуу хөрүүлэ, мэдэхээ хэлээ бэлэй. Энэ ябахадан «Нохоон» гэжэ шүлээхэ бэшээ бэлэй. Нүхэрин Нохоон нуурай араа буужа сэргэм үргөөд: — Ангуушадэй заагагүй буудал газар гэжэ. Энээр эзэртэй газар гэдэг юм. Энэд мургөөл хая, дайндангаа баялгыгаа үгдэг юм.— гэхэдэн, Дамба нонойн үндүлээ гэжэ нанаанга ороулаа бэлэй. Урдаанай зон аха захынгаа нэрэе үргэн хүндэлдэг, нагнин газартаа холбодог ямар хейн заншалтан байгаа гэжээб,— гэжэ нанаа бэлэй.

ЭДЭ ГАРАЙ ХИРУРГ

Эдэ гарай хирург... үүнийг үндэслэн... үүнийг үндэслэн... үүнийг үндэслэн...

ИТАР-ТАСС түб дэлхэй мүнөөдэр

ВАСИЛНГОН. Америкын олонхи хуули гаргагшд нүүлэй үедэ сэргэй гаргаануудые хорооко гэжэ хэлдэг болонхой. Тэд Пеннтагоний бюджетые бага болгоходо, Штатуудай сэргэй предприятинууднаа олохон хүн гаргагдана болонхой. Тимгээж ажалгүй болохон хүнүүд нунгалтын зарлагатаа байхан жэлдэ эхэ наад тойбо татажа болохо зориу. Тимгээж конгрессай зарим гэшүүд алмагдан мүнэг сэргэй баазанууд болон сэргэй-промышленна комплекснй заводуудта ажаллаха байханаа гаргагдан хүндэлэршэд ба алба хаагшда тухаламжа үзүүлхын тула хэрэгшээ гэжэн дурдхал оруулна.

II. БОДУУЛТАН ТАБАН АЗАРГА АДУУН

Анаа болгой аажам нугануудта үдэж байдаг Дамба нонойн табан азарга адуун, мүн азаргануудта намуулаад амараа ябадаг элдэб үрэг морид нурга була тахтаран нилнэж, нэгэ нурга болоод, бүхы азаргануудые айлгадэг өхэ халуун азаргын хургаалдаа оржо, Үдэ голлоо хүрэн боодонон юм хэ. Тела нурга газарта бэрхээ амараа, хада түтлөөр хэрэг гарга тогтон товонгүй субанга, урдаһань утаһан, хойноһонь даханан шонхунууднаа залуу тул дохуулан хамгаалжа, азарга моридын хүрэгшээ, эхэн, нүүл хоёрто хувааран таража, хүлэртөөр тэмцэдэ жэгсэдэгшье ушар олон байгаа. Адуунайгаа орон эрэн боодны Дамба ноной дуулахада: — Ошог Дуртай, үргэмжтэй гэгэртэ. Хорин дайда уужам. Хубшэ дабажа арлаагүй даа,— гэжэ нанаа амараа хэлдэг, ламхайгаа залжа, найман Намсарй сахиюусаа хуруулан далаа абуулажа, сан табиулаад, адуун тухайгаа нанаа шархангүй, албан хэрэгээрээ албата зонийгоо дунда янш шалдагаараа абаа хэ. Адуунын шэнхэн түглээт, сэлгэнэ нуурнуудтай, уужам Яруунын арада, дабаань санаа уужам нугага тогтон байрлаа гэжэ Дамба ноной дуулахада: — Тимхэл байха. Тэндэ хоёрдохи түлөө абаад байхадан, Яруунайгаа албатые эрхэнгээ адуугаа дайрахаб. Унагалжа түлөө абажа байрлаа. Адуунай ноогоондо сэдэжа шадал ороодуйд, Штатдэр үбжигнэ гуулаа бүхэнхээ хойр хойршираг шумуулан хубуудтайгээр элгээжэ, адуу дэлхээлээ, азарга табиха гурбан үрэг халуун азаргын түлэ заажэ үгэ; энэл үбжигнэй адууша хун гэжэ. Нонин мэдээ асаржа дуулаха байха,— гэжэ элгээгээ гэж хэм.

III. ТҮРХЭЛЭЙ ХУЖАР ТУХАЙ

Дамба нонойн адуундаа хүрхээ ошоходо, адуун хүрхэни аргагүй хейн, гүүн бүхэн унуга дагууланай атарлажа байба. Дамба ноной баярлажа: — Түрхэл, үдэхэл газартаа калуун азаргам оломо байрлаа байна даа. Хужар лэ эрэгтэй гэжэ хэ гэжэ хожомын арбан тэмээгээр хужар абаашуудыа төрүүлэн юм гэжэ. Түрхэл гэжэ нэршэнэн энэ нотага нонойн хужарта мүнөөшье би. Дамба ноной Түрхэлэй нуурай урдахы харуунадай добуун дээрэ сайлагдаа хуугаад бусажэ мордоо хэн хэ. Тэрэ сайлаһан газарта бүри хожомын нотагай зон олоо тагнжа, зун бүри бутлаараа суларжа найрлагад заншалтай болоо.

VII. АНХААН ХЭШГЭГЭЙ ДАРДАА

1960-аад оноор шэнэ газар элдээжэ үзэ урга суураан ором соогуур хуваарэ хэм. Яруунын ноёд бэрх аймгууднаа гүндээжэ хойно гараха дургай, манай аймга газраар өхэ хжааар гэжээ гэжэ бүхы добо, хуваа газарууднаа бүлтнэй хахалдуулархадан, бүхы маллай бэлшээр дурдалдажа, колхозуудта хахалан үзүүлээ хэм. Бордо үнэтэй зун бүришье хүндэ болоо. Адуун хүрхээ Түрхэл абаашан Үлэр дэргин. Эгэтын колхозууды дэмжжэ, бэшэ сохозууд адуугаа тишэ абажанаа захалаа. Сажлаа болохо бүри хамтын-гаа, умсынговшые хубай үзэргүүдэй Түрхэл, Нохоон абаашажа зуууулаад болонхой гэжэ.

ЗАХАНЬШЬЕ ЭШХЭБТЭР БАЙДАГ

Дурна зүгэй дэлгүүрүүдтэ эд бараа элгээхээ болонхой. Тедэ эрье шадархи худалдаа найман Сибирь болон Алас Дурна зүгтэ эхэ удха шанартай байхан юм. Тэрэнэй ашаар япон үргэн хэрэглэмжын эд бараан, ой модной болон заганаһан промышленностиин, эдүүр энхые

ИТАР-ТАСС

нье эшхэбтер байдаг, — гэжэ «Дальноторгын» генеральна директорын орлогшо Федор Житников хөөрнэ.— Эд бараанай түлөө түлбэри тухай асуудалхадан, юунышье гэжэ халдан, шулуу нүүрлэ, арадай олзборилгын зүйлнүүдые абадаг япон талашы энэ худалдаа найманнаа яһала олоо оруулааг байгаа.

ЗҮРХЭМНИ ҮБДЭНЭ

Манай өсгөнэрэй, минин үетэнэй оролдоко, хүл дээрнэ табинан, улаань анишагтай эхэ аюулаа—Германи фашизмнаа аршалтай хамгаалсан Совет гүрмэний халажа, хандарба. Ажалаймин намтар нимэ эхлэтэй юм. Хуушан монгол хэжэ мэдэдэг байһан хадан намайе МГБ-гэй зургаанда секретариин тушаалда абаа хэн. 1941—1942 онуудай туршада эндэ худалдаа. Леонаво гэжэ хуруунуудта участново оперулономочено байгаа. 1943 ондо Вурлад Монголой АССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй министривн таһагай начальнигтай орлогшоор томилогдоо хэм. Уаань ОБХСС-тшые,

Цэкто НОМТОВ, Буряадай арадай уриан зохиолшо.

Манай өсгөнэрэй, минин үетэнэй оролдоко, хүл дээрнэ табинан, улаань анишагтай эхэ аюулаа—Германи фашизмнаа аршалтай хамгаалсан Совет гүрмэний халажа, хандарба. Ажалаймин намтар нимэ эхлэтэй юм. Хуушан монгол хэжэ мэдэдэг байһан хадан намайе МГБ-гэй зургаанда секретариин тушаалда абаа хэн. 1941—1942 онуудай туршада эндэ худалдаа. Леонаво гэжэ хуруунуудта участново оперулономочено байгаа. 1943 ондо Вурлад Монголой АССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй министривн таһагай начальнигтай орлогшоор томилогдоо хэм. Уаань ОБХСС-тшые,

Пенснемнэй нэмээгээ, тээд үдэр бүри хубилжа, дээшэ дөбхөржэ байһан сэнгүүдые харахадан, энэ мунгэмнэй пенсонерүүдэй минил туураа үлэхүүнэй тула үгтөөн хаш гэжэ ханаадаг. Кундэб гэгээдэ, гутал хубсаан пенсээрэ абаха тухай ханаанайшье хэрэггүй бишуу. Угтэлхин сатта иймэ тулоур байдалда орохонд гэжэ минин үетэн заадагшье боодогүй байха. Саашахи ажабайдаланай ямар байхаб, наймаара гээшэ гү, али доройтохо юм гү? Манай наһан үнгөрөө, харин үри хугууданай, аша гурванарнай ябагад ажагуулаа, хэды соо зоонон юм гэжэ ханахадан, зүрхэмн үбдэнэ.

Мүнөө, бага тосхонууды хэрэгн боодожо байгаа өгсөт, Түрхэл мэтэ эхэ орлогууды ажалша зон нотолдогхоор куушан түхэдэн оруулха сар эрхэ бэшэ гү? Цэкто НОМТОВ, Буряадай арадай уриан зохиолшо.

Бидэ Гэһэн Бултаараа

(Гэр бүлын ансамбльнуудай республиканска конкуршоо)

Нэгэ хэдэ саг болоод лэ, гэр бүлын ансамбльнуудай республиканска конкурсууд үнгэргэгдэж, эрхим дууша, хатарша бүлээнүүд шанда хүртэдэг юм. Заншалта болодон эдэ конкурсууд арадай уран бүтээлэй Бүхэсоюна фестивалин үедэ оло дахин өмхидхэгдэн байна. Сагаан харын хүндэлэлдэ үнгэргэгдэн гэр бүлын ансамбльнуудай республиканска конкурс филармонин Хани барисаанай байшанда үнгэргэгдэн юм.

Дэлгүүрэй харилсаанай хүшэр хүндэ сагта үнгэргэгдэн энэ түгсэхэлэй конкурсоод үсөөн гэр бүлүүд хабаадаан байна. Харгын мунгэнэй үнэтэй болоонһоо юм гү, али ажабайдалай элдэб шалтаһаа юм гү—хүдөөгэй хид үсөөнөөр энэ конкурсоод хабаадаа гэжэ тэмдэглэхээр.

Сагаан харые угтажа байһан нэгэ айлэй үзэгдэлүүдтэй, дуунуудтай танилсуудтан Додоо-Ивалгын Цыденновтэй гэр бүлэ яһала һайнаар энэ харгалда блдээ, Хонгё һайхан хоолойтой үхүүдүүнэй «Манай хүбүүд», «Ивалгани» гэнэн дуунууды Сагаалгаанай баяр болгон бэлэглэб. Жыи, баабай, гурбан басагад, нэгэ хүбүүн энэ бүлэдэ оролсожо, концерт наада харуула. Нэгэ басаганин нигэжэ шангаар хэлэб: «Таабари—таанай, тааха—манай». Тингээд лэ удангүй эжынь нимэ таабари таалгаба: «Халын саанааа хуса бултайба, юун бэ?». Үхүүдүүднэй харуусаадаа, «нара» гэжэ дарья табилдаба. Нигэжэ хухоу зугаатайгаар Сагаалганаа угтажа байһан айлдай баяр зугаатай, дуу шуутай танилсуудлан гэр бүлэ тухайгай хоорыхынь эсэгэдэн—Додо-Ивалгын хүнэй комплексын хаалганы, Бурядай ССР-эй габьяата малшан Цырен Дашдоржиевич Цыденновтэ хандабай.

Эгээл эхэ Индира басаганин багшанарай институтдай гурбадахы курсын студентка, харин бэшмэнай хургуулида хурадаг—Анаид—6 дахида, Гэрэлтэ басаганин—3 дахид, харин Хэшгана 8-дахы классуудта үзэдэг. Ирууны «Улаан малшанда» гэнэ соёлой байшангай директор Уржма Содномовна Цыдыпова хубаалдаха дүүрэн эрхтэй.

Дэлгүүрэй харилсаанай хүшэр хүндэ сагта үнгэргэгдэн энэ түгсэхэлэй конкурсоод үсөөн гэр бүлүүд хабаадаан байна. Харгын мунгэнэй үнэтэй болоонһоо юм гү, али ажабайдалай элдэб шалтаһаа юм гү—хүдөөгэй хид үсөөнөөр энэ конкурсоод хабаадаа гэжэ тэмдэглэхээр.

АРАДАЙ ЁНО ЗАНШАЛААР

Баяр ёһололой жагсаалнууд, пионер ба комсомолой эмхид гэшүүн болгожо абалга. «Октябрийн одоонуудай» мурсысөөндү гэхэ мэтэ хэмжээ абуулганууд өмхидхэгдэжэл байгша хэн. Заримдаа пионерүүдэй эмхидхүүдэй ажабайдал булаг мэтэ хинүүдэй ажабайдал байгша бэлэй. Эдэ бүгдэ абуулганууднаа боложо, хургуулин ажабайдал бүхидеэ согтой хухоун, элбэг дэлбэг шэнгээр үзэгдэгшэ хэн.

Дээдэ-Ижэрэмэй дунда хургуулин багшанар үнгэрлэн жэлүүд тухайгаа нигэжэ һанан дурсан, халаглан байжа хөөрөө бэлэй. Харин жүнөө юун хэгдэнэ гэшээ? Хургуулинууд полигикада хамаархал болгожо, урданайн уг зорилго уха хүндээ буураба ха юм. Мүнөө сакуста хүдэлөөн гэжэ биш болгодогхой. Скаут гэшээ юун гэшээ? Манай эндэ үшөөл хүрөөгүжэн байнал хаш...

Ород хэлэнэй ба литературын багша Антонина Леонидовна Борисова багшанарай мэрэгжэл дээшлүүлгын курсануудта хурахада, тэрэ «Байгалай үмэнэ ажаһуудат ород арадай ёһо заншал дээрэ хургуулин хурагшадые хүмүүжүүлэхэ хүдэлмэрин эмхидхэ» гэнэн темэдэ курсовой хүдэлмэри бэшэ. Курсада хурагшадта тэрэнэй энэ хүдэлмэри эхэтэ һайшаагдаа хэн.

Хайндэрэй үгэрһэн хойно хургуулин коридор соо ханада дунгууды согоолһон хууданууд үлгөөтэй байгаа хэн. Ижэрэмдэ, «хэндэ эгээл эхэ һайнине хүрэхэбиди» гэнэн гаршартай хуудһан дээрэ һайндэры эмхидхэхэ хэрэгтэ эдэхи үүсхэлтэйгээр хабаадаан хүнүүдэй нэрэнүүд аржыса бэшөөтэй. Олонхи ушарта классууды хүтэлбэрилдэг багшанарай—Екатерина Анатольевна Кузнецова, Алла Владимировна Асташова, Клара Петровна Колбина, Мария Александровна Рыжакова гэгшэдэй нэрэнүүд дурдаданхай. Харин үхибүүдэ гэхэдэ, хургуулин бүхы хурагшад нэрлэгдэнхэй гэхээр лэ. Бултадаа эдэбхитэй, хурса ухаатай, зохёохы шадбаритай үхибүүд лэ хаш.

Нэгэ хэдэ саг болоод лэ, гэр бүлын ансамбльнуудай республиканска конкурсууд үнгэргэгдэж, эрхим дууша, хатарша бүлээнүүд шанда хүртэдэг юм. Заншалта болодон эдэ конкурсууд арадай уран бүтээлэй Бүхэсоюна фестивалин үедэ оло дахин өмхидхэгдэн байна. Сагаан харын хүндэлэлдэ үнгэргэгдэн гэр бүлын ансамбльнуудай республиканска конкурс филармонин Хани барисаанай байшанда үнгэргэгдэн юм.

Хургуулинууд өмхидхэгдэжэл байгша хэн. Заримдаа пионерүүдэй эмхидхүүдэй ажабайдал булаг мэтэ хинүүдэй ажабайдал байгша бэлэй. Эдэ бүгдэ абуулганууднаа боложо, хургуулин ажабайдал бүхидеэ согтой хухоун, элбэг дэлбэг шэнгээр үзэгдэгшэ хэн.

Нэгэ хэдэ саг болоод лэ, гэр бүлын ансамбльнуудай республиканска конкурсууд үнгэргэгдэж, эрхим дууша, хатарша бүлээнүүд шанда хүртэдэг юм. Заншалта болодон эдэ конкурсууд арадай уран бүтээлэй Бүхэсоюна фестивалин үедэ оло дахин өмхидхэгдэн байна. Сагаан харын хүндэлэлдэ үнгэргэгдэн гэр бүлын ансамбльнуудай республиканска конкурс филармонин Хани барисаанай байшанда үнгэргэгдэн юм.

Хургуулинууд өмхидхэгдэжэл байгша хэн. Заримдаа пионерүүдэй эмхидхүүдэй ажабайдал булаг мэтэ хинүүдэй ажабайдал байгша бэлэй. Эдэ бүгдэ абуулганууднаа боложо, хургуулин ажабайдал бүхидеэ согтой хухоун, элбэг дэлбэг шэнгээр үзэгдэгшэ хэн.

байдаг, гоёр дууладаг Бугида басаганин эрээ наа, манда нилдээ тунатай, биднээ дэмжэхэ хэн,—гэжэ Ц. Д. Цыденнов хэлэ хэн.

Ивалгын районий Оронгоһоо ерэнэн Дашиевтай гэр бүлын ансамблин гэгшүүд хүтлэм, хурадаа эхэ дуратай байһанаа харуулаа. Эсэгэнь, мун хоёр хуубүүднэй баяан дээрэ «Гарша тухай» үхибүүдэй дуратай дуе гүйсэдхэхэ, олонине баясуула. Энэ гэр бүлын эзэн эхэнэр Маргарита Гомбевна «Жыи» тухай монгол дуе кантгоурдажа, халуун алыга ташалгада хүртэбэ.

«Дуутай, шуутай, хухоу, зугаатай гэр бүлэ гурим журамтай, элүүр энхэ байха, хэрүүл уюмон болохогүй» гэжэ концертыне хүтэлбэрилгэж Владимир Ковалев хэлэ хэн. Зүб даа, «бидэ гэнэн бултаараа» бултадаг, хатардаг гэр бүлэ бэла бэхи, бэе бөөнгэтэ тухло наанагаа зохохо, гоё һайханыне сэгнэжэ шадхаа баяи сэдхэлтэй хүнүүд болоно бэшэ гү? Энэ гэр бүлын конкурсын түгсэхэнэй хойно нимэ болоннууд тэрэнэ: үшөө һонин, баян программатай, олон хоолойн аялга нилүүлэн дуулаха, гэр бүлүүд үгы шуаху байгаа. Энэ юун тухай хэлэнэбид гэхэдэ, мүнөө үстэ гэр бүлын ансамбльнуудай конкурс эмхидхэгдэ үшөө эхэ өрнэтэнүүд табигдаха ээрэгтэй. Арбан жэлэй урда гэр бүлүүдэй конкурсоод бэрхэ, баян программатай хүнүүд олон байгаа хэн.

Хяатгын районий Сүхэ тосхойн Паршуквойной, Бэшүүрэй районий «Нангин сэдхэл» («Доброга») гэнэн ансамбль, Улаан-Удын Катамановтай, Салисовтай

О. Д. БАЯРТУЕВА, манай корр. ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Цыденновтэй гэр бүлэ; үхибүүднэй дуулаа. Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото-зурагууд.

АЯЛГА ХҮГЖЭМЫНЬ ХОЛУУР ЗЭДЭЛЭГ

Баяхан Хэжэнгэ нотогай соёлой байшан соо алишье талаараа һонин үдэшэ үнгэргэгдэн байна. Тайлаблал, нотогай басаган, хүгжэмэй хүүгдэй хургуулин багша, һайн дуранай композитор Ошорма Дугаржаповна Баяртуевагай зохёохы акалай дун гаргалгын үдэшэ болобо.

Энэ үдэшэдэ Улаан-Үдэһөө дуушад уригданан юм. Нэрлэбэл, оперо болон балетэй театрай дуушад—Бурядай ССР-эй габьяата артист Максим Раднаев, Солон Бадмаев, Тогмид Талхаев, Баатар Булаев гэгшэд мун. Гадна Бурядай ССР-эй соёлой габьяата худалмэри эрэнэй байна. Тинхэдэ композиторай аха, Бүгэдэ урдадуудай үндэһэн соёлой эблэлэй вице-президент В. Д. Баяртуев энэ үдэшэдэ хабаадалса.

Концертдэ мун Хэжэнгын соёлоод эдэбхитэйгээр хабаадласаа ааб даа. Жэшээлбэл, хүгжэмэй хүүгдэй хургуулинхид, арадай «Эргы» хоорой коллектив, «Уетан» гэжэ дуунай-инструментүүдэй ансамбль байгаа. Дурсадагша коллективууд нотогайнаа композиторуудай дуунууды олоор гүйсэдхэн юм.

Композитор тухай хэдэн үгэ. О. Д. Баяртуева дунда хургуули дүүргэдэ, Улаан-Үдын хүгжэмэй училищида хурахаа ороо хэн. Тэрэнэ 1980 ондо амжалтатаргаар түгсэхэжэ, нотогая бусаад, хүүгдэй хүгжэмэй хургуулида хүлэгжэ эхилбэ. Училищида хураха үдэе Ошорма Дугаржаповна мэдээжэ композиторууд Ж. А. Баятуев, Ю. И. Ирдыев гэгшэдэй класста дуратайгаар ябадаг хэн. Тингэжэ дуу, хүгжэм зохёохы шуналтай болоһон.

Хэжэнгэдэ багшалжа байхадаа, тэрэ бэлиг шадбария, эрдэм мэдэсээ үшөө улам мүлхэхэ, дээшлүүлэхэ, гоёр зохёожэ, олон үхибүүдэй хабаадалгаатайгаар, хухоу зугаатайгаар үнгэргэбэ.

Хэжэнгэдэ багшалжа байхадаа, тэрэ бэлиг шадбария, эрдэм мэдэсээ үшөө улам мүлхэхэ, дээшлүүлэхэ, гоёр зохёожэ, олон үхибүүдэй хабаадалгаатайгаар, хухоу зугаатайгаар үнгэргэбэ.

Хэжэнгэдэ багшалжа байхадаа, тэрэ бэлиг шадбария, эрдэм мэдэсээ үшөө улам мүлхэхэ, дээшлүүлэхэ, гоёр зохёожэ, олон үхибүүдэй хабаадалгаатайгаар, хухоу зугаатайгаар үнгэргэбэ.

УЛЫГЭР ДОМОГ ШАГНАЖА...

Уншаа, дуулаа хэн гүт?

«САҢАН» ХҮНҮҮД АЙЛШАЛБА

Нодөөрөө харанан хүнүүдэй худхалаа гаршынүүддээ гадур, бодото баримтанууд (мүрүүд, бөөн ноонон) Архангельскын хойто зүгтэ «саһан» хүнтэй элжээтэ уулзалтын болоһынь гэршэлбэ үгэнэ.

Энэ удаа хаданаа буугшад, тэрэн тухаа эрдэмтэд мүнөөшье болотор тоосолдоһоор, Карпалов гэжэ урданай городһоо зургаа модоной газарта оршоод Соснино пунктын барилгашан-сэрэгшэдтэй золгоһон байна. Энэ ушар байгша оной январин 24-ний үдэшлэн болоо хэн. Россин Хара хурьһатэ бэшэ газарта харгы баржа байһан солдадуудай казарма соого амаржа байһары, ута гэшынь буурал сагаан ноогоор хушагданхай бөөтэй, гэжтэй, гайхалтай хоёр аминтан гэнтэ оромо эрээд. Нэгэһиний угаа томо бөөтэй—үндэрнь 2,5—3 метр, нүгөөдэй гүлгүлгүн хөөртэй, тэрэнэй хахадсаа бөөтэй юм. Ороһоор үхибүүннэй дээрүрн тэмбочка дээрэ һурьһынь бужлажа абаа. Бөөн нооһонынь үлөөгдэн байгаа. Дүршлэлтэй ангуушад Стуков Пилипец хоёр «саһан» хүнэй мүрүүдэе мүш хэлэбэ, хэдэн километр зай гаталба. Вага, томо мүрүүднэй зэргэлдэ ошоһон байгэжэ хүбүүд түрүүлэн һанан аад, тэдэнэй «костюмуудынь» өбөөржорлиходоо, эхэл сошобод.

«Хулисыш нүхэрөө» гэжэ дуунай һайхан аялгыне фортепьяно дээрэ һайн дуранай композитор намдууханаар эздэлүүлэ.

«Байдалай бэрэ хүлөөндэ Баригдан, тэнэг тэнэгүй, Бодолой гүнөө хүгжэжэ, Боди сэдхэл ургуулаа...» Дуунуудайнгаа хажуугаар тэрэ хүгжэмтэ багхан зохёолууды найруулаа юм. Гадна буряад арадайнгаа дуунуудай аялгыне ноотонуудтай болдог.

Ошорма Дугаржаповнагай саананхи зохёохы ажал тухайн хөөрлэдэнбид. Ойрын хэдхэн жэлэй хараатай түсбүүдше эхэ.

Эгээл дутын сагта Даша Дамбаевай шүлүүдү дээрэ хэдэн дуу зохёохы наанагайб. Ижэһэнэ, «Хахасал», «Дуунуудым нүхэдн...», гэжэ дуунууды бэшэхэ зорилгогой,—гэжэ О. Д. Баяртуева.

Багшалхы худалмэри тухайгаа тэрэ баһа дуратайгаар хөөрөжэ үгөө хэн. Монгол арадай иочин гэжэ инструмент дээрэ хүүгдэе наалжа хурадаг юм. Тэрэнэй класста мүнөө дээрэ 8 үхибүүн хуража байһай. Эндэ 1-дэхи—5-дахы классуудай хубууд, басагад ябадаг. Тэдэнэр хүгжэмэй хургуулида 7 жэлэй туршдаа хурадаг гэшэ. Сэхэ руун хэлэхэдэ, олоһидын хүгжэмэй хургуулин аһала амжалтатаргаар дүүргэжэ гарадаг юм гэжэ хэрэгтэй.

Эдэ жэлүүдтэ хоёр булэг үхибүүдэе хуража гаргаб,—гэжэ О. Д. Баяртуева хөөрөнэ.—Хүгжэмэй талаар мэрэгжэлэ үргэлжэ үлүүлэхэ дуратай үхибүүд үсөөн бэшэ байдаг. Гурбан үхибүүд хүгжэмэй училищид дүүргэжэ юм. Нэгэһинэй—Куржумова Юона мүнөө Зээдэ бөшлөһон. Дабеева Юона соёлой институтта хурадаг.

Хүгжэмэй багшын буулдаг худалмэрин эдэ бүгдэ яһала элээр гэршлэнэ гэшэ. Тинхэдэ аялга хүгжэм зохёохы худалмэринише уршаршатайгаар ябана гэжэ манай хөөрлэдэнбид ойлохоор. Тинхэнэ энэ нүхэртэ саашаа да бири эхэ амжалтанууды хүсэмөөр лэ.

Эдэ жэлүүдтэ хоёр булэг үхибүүдэе хуража гаргаб,—гэжэ О. Д. Баяртуева хөөрөнэ.—Хүгжэмэй талаар мэрэгжэлэ үргэлжэ үлүүлэхэ дуратай үхибүүд үсөөн бэшэ байдаг. Гурбан үхибүүд хүгжэмэй училищид дүүргэжэ юм. Нэгэһинэй—Куржумова Юона мүнөө Зээдэ бөшлөһон. Дабеева Юона соёлой институтта хурадаг.

Хүгжэмэй багшын буулдаг худалмэрин эдэ бүгдэ яһала элээр гэршлэнэ гэшэ. Тинхэдэ аялга хүгжэм зохёохы худалмэринише уршаршатайгаар ябана гэжэ манай хөөрлэдэнбид ойлохоор. Тинхэнэ энэ нүхэртэ саашаа да бири эхэ амжалтанууды хүсэмөөр лэ.

Баяхан гүрэнэй филармонин зал соо үлгэршэдэй, онтохошодой һайндэр болонһон байна. «Маттаал», Хорин районий «Наран-Хада», Хэжэнгэһээ «Баян-Сүмбэр» гэжэ, тинхэдэ Кабанскын Ранжуровой соёлой байшангай фольклорно коллективууд хабаадажа, һонирхолтой программа харуулаа гэжэ тэмдэглэхээр. Үндэр наһатай хүнүүд үлгэр хөөрөө, урданай ёһо заншал харуулаа.

Эрхүүгэй областин Нүхэдэй районһоо, бусад газарһаа эрехэ наһакаал үлгэршэд харгын хоолоһоо боложо эржэ шаддаггүй байһанин халагаламар. Саашааа өндөө, һонин программатай үлгэршэдэй һайндэрнүүдэ үнгэргэхэ түсэбтэйбид.

Бурядай ССР-эй Соёлой министрестын дэргэдэй РЦНТ-гэй фольклорно таһагы даагша.

В. РАДНАЕВА, Бурядай ССР-эй Соёлой министрестын дэргэдэй РЦНТ-гэй фольклорно таһагы даагша.

Харһана бууһан эдэ хоёр газарма соо тиниэ удаһыне болобогүй. Газа гаранар, хуоулаа нэгэ дахбар казармын хушалта дээрэ һүржэ гараад, ниш-тишээ ябасагаһанай һүүлээр ой руу арлишабад. Гурба хоһонхойн энэ ушарай болоһон газарта Александр Стуков, экологин талаар районоо комитетдэй түрүүлэгшэ Николай Пилипецтэй хүржэ эрэн хэдэнь, тэдэнэй мүрүүднэй тэрэ андуу үлхэнэй байгаа һон. Мүрүүднэй релетээр хэмжэжэ үзэхэдэ, табганын утань 55 сантиметр, үргэтин 15 сантиметр болобо. Гурбан метр үндэр байһангай орой дээрнэй тэдэнэр абиржа гараа бэшэ, харин һүрөөд гаранан байха юм. Мүрүүдэй түхэл шэнжнэй хуурмаг бэшэ дээрһээ дүрһынь бужлажа абаа. Бөөн нооһонынь үлөөгдэн байгаа. Дүршлэлтэй ангуушад Стуков Пилипец хоёр «саһан» хүнэй мүрүүдэе мүш хэлэбэ, хэдэн километр зай гаталба. Вага, томо мүрүүднэй зэргэлдэ ошоһон байгэжэ хүбүүд түрүүлэн һанан аад, тэдэнэй «костюмуудынь» өбөөржорлиходоо, эхэл сошобод.

Харһана бууһан эдэ хоёр газарма соо тиниэ удаһыне болобогүй. Газа гаранар, хуоулаа нэгэ дахбар казармын хушалта дээрэ һүржэ гараад, ниш-тишээ ябасагаһанай һүүлээр ой руу арлишабад. Гурба хоһонхойн энэ ушарай болоһон газарта Александр Стуков, экологин талаар районоо комитетдэй түрүүлэгшэ Николай Пилипецтэй хүржэ эрэн хэдэнь, тэдэнэй мүрүүднэй тэрэ андуу үлхэнэй байгаа һон. Мүрүүднэй релетээр хэмжэжэ үзэхэдэ, табганын утань 55 сантиметр, үргэтин 15 сантиметр болобо. Гурбан метр үндэр байһангай орой дээрнэй тэдэнэр абиржа гараа бэшэ, харин һүрөөд гаранан байха юм. Мүрүүдэй түхэл шэнжнэй хуурмаг бэшэ дээрһээ дүрһынь бужлажа абаа. Бөөн нооһонынь үлөөгдэн байгаа. Дүршлэлтэй ангуушад Стуков Пилипец хоёр «саһан» хүнэй мүрүүдэе мүш хэлэбэ, хэдэн километр зай гаталба. Вага, томо мүрүүднэй зэргэлдэ ошоһон байгэжэ хүбүүд түрүүлэн һанан аад, тэдэнэй «костюмуудынь» өбөөржорлиходоо, эхэл сошобод.

Харһана бууһан эдэ хоёр газарма соо тиниэ удаһыне болобогүй. Газа гаранар, хуоулаа нэгэ дахбар казармын хушалта дээрэ һүржэ гараад, ниш-тишээ ябасагаһанай һүүлээр ой руу арлишабад. Гурба хоһонхойн энэ ушарай болоһон газарта Александр Стуков, экологин талаар районоо комитетдэй түрүүлэгшэ Николай Пилипецтэй хүржэ эрэн хэдэнь, тэдэнэй мүрүүднэй тэрэ андуу үлхэнэй байгаа һон. Мүрүүднэй релетээр хэмжэжэ үзэхэдэ, табганын утань 55 сантиметр, үргэтин 15 сантиметр болобо. Гурбан метр үндэр байһангай орой дээрнэй тэдэнэр абиржа гараа бэшэ, харин һүрөөд гаранан байха юм. Мүрүүдэй түхэл шэнжнэй хуурмаг бэшэ дээрһээ дүрһынь бужлажа абаа. Бөөн нооһонынь үлөөгдэн байгаа. Дүршлэлтэй ангуушад Стуков Пилипец хоёр «саһан» хүнэй мүрүүдэе мүш хэлэбэ, хэдэн километр зай гаталба. Вага, томо мүрүүднэй зэргэлдэ ошоһон байгэжэ хүбүүд түрүүлэн һанан аад, тэдэнэй «костюмуудынь» өбөөржорлиходоо, эхэл сошобод.

Харһана бууһан эдэ хоёр газарма соо тиниэ удаһыне болобогүй. Газа гаранар, хуоулаа нэгэ дахбар казармын хушалта дээрэ һүржэ гараад, ниш-тишээ ябасагаһанай һүүлээр ой руу арлишабад. Гурба хоһонхойн энэ ушарай болоһон газарта Александр Стуков, экологин талаар районоо комитетдэй түрүүлэгшэ Николай Пилипецтэй хүржэ эрэн хэдэнь, тэдэнэй мүрүүднэй тэрэ андуу үлхэнэй байгаа һон. Мүрүүднэй релетээр хэмжэжэ үзэхэдэ, табганын утань 55 сантиметр, үргэтин 15 сантиметр болобо. Гурбан метр үндэр байһангай орой дээрнэй тэдэнэр абиржа гараа бэшэ, харин һүрөөд гаранан байха юм. Мүрүүдэй түхэл шэнжнэй хуурмаг бэшэ дээрһээ дүрһынь бужлажа абаа. Бөөн нооһонынь үлөөгдэн байгаа. Дүршлэлтэй ангуушад Стуков Пилипец хоёр «саһан» хүнэй мүрүүдэе мүш хэлэбэ, хэдэн километр зай гаталба. Вага, томо мүрүүднэй зэргэлдэ ошоһон байгэжэ хүбүүд түрүүлэн һанан аад, тэдэнэй «костюмуудынь» өбөөржорлиходоо, эхэл сошобод.

Харһана бууһан эдэ хоёр газарма соо тиниэ удаһыне болобогүй. Газа гаранар, хуоулаа нэгэ дахбар казармын хушалта дээрэ һүржэ гараад, ниш-тишээ ябасагаһанай һүүлээр ой руу арлишабад. Гурба хоһонхойн энэ ушарай болоһон газарта Александр Стуков, экологин талаар районоо комитетдэй түрүүлэгшэ Николай Пилипецтэй хүржэ эрэн хэдэнь, тэдэнэй мүрүүднэй тэрэ андуу үлхэнэй байгаа һон. Мүрүүднэй релетээр хэмжэжэ үзэхэдэ, табганын утань 55 сантиметр, үргэтин 15 сантиметр болобо. Гурбан метр үндэр байһангай орой дээрнэй тэдэнэр абиржа гараа бэшэ, харин һүрөөд гаранан байха юм. Мүрүүдэй түхэл шэнжнэй хуурмаг бэшэ дээрһээ дүрһынь бужлажа абаа. Бөөн нооһонынь үлөөгдэн байгаа. Дүршлэлтэй ангуушад Стуков Пилипец хоёр «саһан» хүнэй мүрүүдэе мүш хэлэбэ, хэдэн километр зай гаталба. Вага, томо мүрүүднэй зэргэлдэ ошоһон байгэжэ хүбүүд түрүүлэн һанан аад, тэдэнэй «костюмуудынь» өбөөржорлиходоо, эхэл сошобод.

Харһана бууһан эдэ хоёр газарма соо тиниэ удаһыне болобогүй. Газа гаранар, хуоулаа нэгэ дахбар казармын хушалта дээрэ һүржэ гараад, ниш-тишээ ябасагаһанай һүүлээр ой руу арлишабад. Гурба хоһонхойн энэ ушарай болоһон газарта Александр Стуков, экологин талаар районоо комитетдэй түрүүлэгшэ Николай Пилипецтэй хүржэ эрэн хэдэнь, тэдэнэй мүрүүднэй тэрэ андуу үлхэнэй байгаа һон. Мүрүүднэй релетээр хэмжэжэ үзэхэдэ, табганын утань 55 сантиметр, үргэтин 15 сантиметр болобо. Гурбан метр үндэр байһангай орой дээрнэй тэдэнэр абиржа гараа бэшэ, харин һүрөөд гаранан байха юм. Мүрүүдэй түхэл шэнжнэй хуурмаг бэшэ дээрһээ дүрһынь бужлажа абаа. Бөөн нооһонынь үлөөгдэн байгаа. Дүршлэлтэй ангуушад Стуков Пилипец хоёр «саһан» хүнэй мүрүүдэе мүш хэлэбэ, хэдэн километр зай гаталба. Вага, томо мүрүүднэй зэргэлдэ ошоһон байгэжэ хүбүүд түрүүлэн һанан аад, тэдэнэй «костюмуудынь» өбөөржорлиходоо, эхэл сошобод.

«Хулисыш нүхэрөө» гэжэ дуунай һайхан аялгыне фортепьяно дээрэ һайн дуранай композитор намдууханаар эздэлүүлэ.

«Байдалай бэрэ хүлөөндэ Баригдан, тэнэг тэнэгүй, Бодолой гүнөө хүгжэжэ, Боди сэдхэл ургуулаа...» Дуунуудайнгаа хажуугаар тэрэ хүгжэмтэ багхан зохёолууды найруулаа юм. Гадна буряад арадайнгаа дуунуудай аялгыне ноотонуудтай болдог.

Ошорма Дугаржаповнагай саананхи зохёохы ажал тухайн хөөрлэдэнбид. Ойрын хэдхэн жэлэй хараатай түсбүүдше эхэ.

Эгээл дутын сагта Даша Дамбаевай шүлүүдү дээрэ хэдэн дуу зохёохы наанагайб. Ижэһэнэ, «Хахасал», «Дуунуудым нүхэдн...», гэжэ дуунууды бэшэхэ зорилгогой,—гэжэ О. Д. Баяртуева.

Багшалхы худалмэри тухайгаа тэрэ баһа дуратайгаар хөөрөжэ үгөө хэн. Монгол арадай иочин гэжэ инструмент дээрэ хүүгдэе наалжа хурадаг юм. Тэрэнэй класста мүнөө дээрэ 8 үхибүүн хуража байһай. Эндэ 1-дэхи—5-дахы классуудай хубууд, басагад ябадаг. Тэдэнэр хүгжэмэй хургуулида 7 жэлэй туршдаа хурадаг гэшэ. Сэхэ руун хэлэхэдэ, олоһидын хүгжэмэй хургуулин аһала амжалтатаргаар дүүргэжэ гарадаг юм гэжэ хэрэгтэй.

Эдэ жэлүүдтэ хоёр булэг үхибүүдэе хуража гаргаб,—гэжэ О. Д. Баяртуева хөөрөнэ.—Хүгжэмэй талаар мэрэгжэлэ үргэлжэ үлүүлэхэ дуратай үхибүүд үсөөн бэшэ байдаг. Гурбан үхибүүд хүгжэмэй училищид дүүргэжэ юм. Нэгэһинэй—Куржумова Юона мүнөө Зээдэ бөшлөһон. Дабеева Юона соёлой институтта хурадаг.

Хүгжэмэй багшын буулдаг худалмэрин эдэ бүгдэ яһала элээр гэршлэнэ гэшэ. Тинхэдэ аялга хүгжэм зохёохы худалмэринише уршаршатайгаар ябана гэжэ манай хөөрлэдэнбид ойлохоор. Тинхэнэ энэ нүхэртэ саашаа да бири эхэ амжалтанууды хүсэмөөр лэ.

Эдэ жэлүүдтэ хоёр булэг үхибүүдэе хуража гаргаб,—гэжэ О. Д. Баяртуева хөөрөнэ.—Х